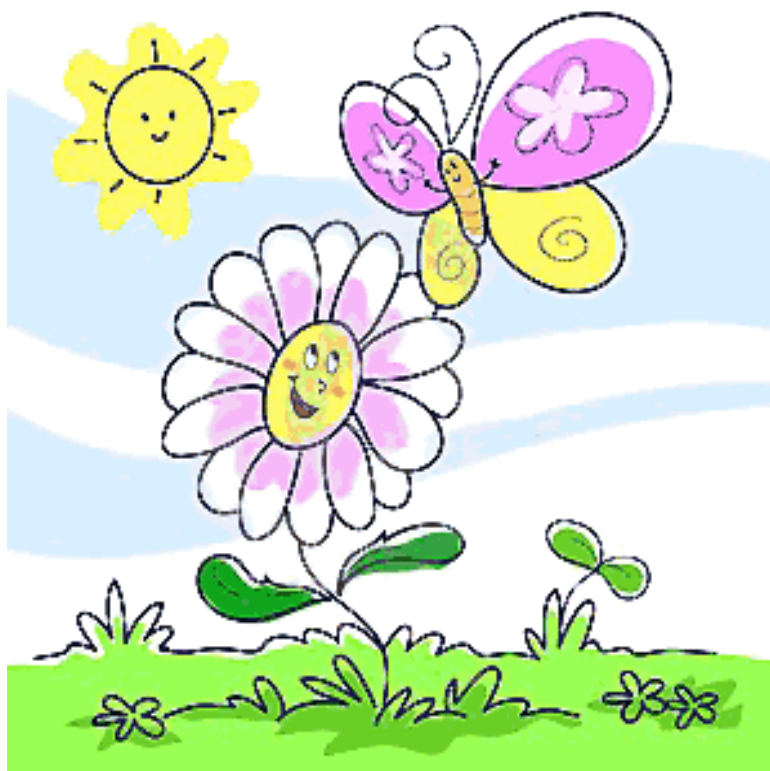

JARNÍ PŘÍLOHA PRO STAROVIČSKÉ ŠKOLÁČKY A MATEŘINKY

POSLOVÉ JARA

ANEB

NÁDHERNÉ DIVADLO PŘÍRODY ZAČÍNÁ

František Halas: Návrat

*Vlaštovi ky, vlaštovi ky,
povídalky, švito i ky,
už nám z dálky jaro nesou,
na domov se celé t esou...*

Pohádkový skřítek Racochejl nám odemkl jaro – zaťukalo na dveře a má je zcela otevřeny. Jaro se vrátilo i do Staroviček a jejich okolí, vítá je celá jižní Morava. Letos, nemohouc se dočkat konce do té doby nijak výrazné zimy, jakoby se zvláště v Podpálaví pomaloučku osmělilo již v polovině ledna, ale následné mrazivé dny však daly za pravdu lidovým pranostikám.

Pranostika „*Na svatého Kruta přichází zima krutá*“ /19.ledna/ se sice ještě nevyplnila, ale únorové „*O svaté Scholastice navleč si rukavice*“ /10. února/ či „*Na svatého Valentina zamrzne i kolo mlýna*“ /14. února/ jakoby nám vzkázaly, že jaro je přece jen ještě daleko.

Ale ono přišlo – přišel čas radosti a naděje. Příroda, v níž nacházíme své potěšení, se probudila ze zimního spánku, sluníčko se nám vrátilo na severní polokouli a začíná více a více hřát, na zahrádkách i nad našimi hlavami jsme už před časem přivítali posly jara.

Tažní ptáci postupně opouštějí svá africká zimoviště a vydávají se na různě dalekou a nástrah plnou pouť i do svých starovičských hnízdišť – zdaleka však nejsou ještě všichni tady.

S těmi ptáčky – otužilci, kteří tu přezimovali s námi, tvoří neodmyslitelnou a přirozenou součást zdejší přírody /našich zahrad, polí, mezí, sadů, dvorů, chlévů, vinogradů/. Bez nich, bez jejich zpěvu a šveholu, které jsou vlastně nejvýraznější a nejnápadnější ptačí vizitkou, by bylo nebe nad námi smutné a pusté. Už před čtvrtou hodinou ranní, kdy vás čekají ještě tři, čtyři veršiky klidného spánku, začínají první ptačí koncerty.

Tito, většinou malí, drobní, nenápadní, čilí, plaší či někdy i dotěrní /ale to jim promineme/, pěkně zbarvení a krásně zpívající

tvorečci – někteří užiteční, někteří třeba i někdy škodící, migrující /stěhovaví/ či stálí, se stali už dávno jistě i vašimi kamarády.

Zkusme aspoň trochu nahlédnout do jejich sociálně složitěho života a mnohé z těchto tajů pochopit – je třeba ptáčky umět vnímat!

Ne nezajímavé a velmi poučné bylo pro mě, za účelem verifikace jednoho zajímavého obsáhlejšího vlastivědného článku, setkání při vínečku a povídání si o životě ptáčků v Podpálaví s předním evropským ornitologem /ornitologie je vědní disciplína zkoumající život ptáčků/

doc. RNDr. Karlem Hudcem, DrSc., autorem několikadílného projektu *Ptáci* z ediční řady Fauna ČR a SR a dalších 300 odborných publikací, důvěrně znajícím jižní Moravu a zdejší ptáčky a čtenářům Starovičského zpravodaje posílajícím hezké jarní pozdravení.

Jen pomalu, krůček po krůčku, se daří odhalovat složité sociální chování ptačích párů, rodin, pochopit pozadí jejich migrace /stěhování/, kdy táhnou ze svých afrických zimovišť na tisícikilometrové vzdálenosti přes poušť, přes moře, přes vysoké hory a umí se orientovat v nepřehledném terénu.

Jak k nám najdou stěhovaví ptáčci správnou cestu?

V noci jim jako vodítko slouží postavení hvězd, zejména poloha Polárky /nejjasnější hvězda v souhvězdí Malého vozu/ a je třeba říct, že oblačnost zakrývající hvězdy jim orientaci velmi ztěžuje, ve dne je vede poloha Slunce, ne nevýznamné je i působení magnetického pole.

U ptáčků je nejdokonalejším a nejdůležitějším orgánem oko – vidí mnohem lépe než člověk i než ostatní živočichové /vidí barevně jako člověk/. Zrakem sledují krajinu, nad níž letí a rozpoznávají místa, která už

znají. Většina ptáků má schopnost navigace /určení směru a polohy při letu/ s přesností 10-15 km od cíle, kam míří. K dosažení konkrétního místa /svého hnízda/ využívají orientačních bodů v krajině. Z „ptačí perspektivy“ vidí krajinné prvky, které pozemní pozorovatel vůbec nevnímá – pamatují si nejen nápadné útvary v okolí /Pálavu, starovičský či zaječský kostel, vodojem s logem Vodafonu, stromy v parku.../, ale do nejmenších podrobností si třeba vlaštovky pamatují i umístění svého hnízda /třeba u vás na dvoře či ve chlévě/. Je až neuvěřitelné, že ptáčci vždy najdou po cestě třeba až z daleké jižní Afriky svůj domov – tajemství ptačího stěhování a návratů není ještě zcela odhaleno.

Vždyť někteří ptáčci – hmyzožravci nás opouštějí už v létě, kdy mají ještě potravu dostatek, jiní s odletem otálejí a zůstávají u nás až do zimy /případně se snaží přezimovat/, ač hynou pak hladem a zimou?! Zdá se, že potrava a teplo jsou sice důležitými, ale asi ne hlavními činiteli tažného pudu ptáků.

A naopak – špačci, zejména však skřivánci, přilétají mnohdy jako „poslové jara“ už v únoru.

Záleží na průběhu zimy, návrat v souladu s pranostikami „*Na Hromnice musí skřivánek vrznout, i kdyby měl zmrznout*“ /2. února/, či „*Na svatého Blažeje pije skřivan z koleje*“ /3. února/ nemusí platit a může kolísat až o měsíc /letos se pranostika a skutečný návrat skřivánka do Podpálaví míjely o tři týdny/.

Ptáčci přiletivší ještě do přetrvávající zimy se však nikdy už nevracejí zpět nebo aspoň jižněji, kde by jim bylo tepleji a kde by našli potravu – trpí u nás raději hladem či po enormě dlouhé zimě i hynou.

Právě migrace ptáků patří k těm přírodním úkazům vzbuzujícím snad nejvíce naši

zvědavosti - drobný ptáček zápasí s živly a nástrahami a podniká dalekou cestu, která by byla nad lidské síly. Mnohá tajemství migrace a vůbec života našich ptáčků - zpěváků už byla odhalena, ale zdaleka nevíme o tom jejich neuvěřitelném světě všechno – třeba to zůstane navždy jen jejich tajemstvím.

Tzv. *kroužkování ptáků* odhaluje z jejich života mnohé /k prvnímu úspěšnému označení čápa kroužkem došlo už v roce 1880/ z populační dynamiky, z věrnosti k hnízdišti a k partnerům, stěhovacích cest, rychlosti tahu, odpočinkových míst, otázek zimovišť, stáří ptáků atd... /malé, lehoučké kovové kroužky s vyraženými kódy se upevňují ptákům na nohu, v dnešní době se využívá i vysílaček, jejichž signály jsou přenášeny přes satelit, a tak lze přesně zjistit, kde se ten či onen ptáček zrovna nachází/.

Starovičské školáčky a mateřinky ujistí uji, že ptáčkům se nesmí při kroužkování, byť jen vytrhnutím peříčka, ublížit, musí se s nimi zacházet velmi opatrně a jemně a po okroužkování musí být ihned puštěni na svobodu. V České republice se ročně pro vaši představu okroužkuje na 100000 ptáků, počet zpětných hlášení je asi 10 procent /na Balkáně a v Itálii se ptáci při tahu ve velkém chytají do sítí a prodávají se jako zvěřina, na severoafrickém pobřeží v době tahu hnízdící ostříž jižní likviduje zejména od nás letící vlaštovky/.

Nejnovějším číslem ornitologů vyjadřujícím počet druhů zjištěných ptáků v České republice je číslo 404 – pravidelně jich u nás hnízdí 187, ve starovičském regionu zhruba 70, přímo v lidských sídlech 29 druhů.

Jižní Morava, díky především výhodné geografické poloze, patří k nejvýznamnějším a

nejznámějším přírodním rezervacím České republiky.

Ptáčci vyhledávají blízkost člověka – nacházejí tu vhodná místa pro založení hnízd i snadnější zdroj potravy. Jak víte jistě z vlastní zkušenosti, nejčastějším ptákem i starovičských ulic a humen je *vrabec domácí* – první ptačí druh, který se u člověka usadil trvale. Je to nejhojnější pták zeměkoule tokající už v únoru, s umístěním a vzhledem hnízda si nedělá starosti /neučesaným klukům se přece říká: „*máš vlasy jak vrabčí hnízdo*“/.

Rodičovský pár vrabčáků hnízdí za rok až čtyřikrát – ve Starovičkách se to možná zatím tak nejeví, ale ornitologové tvrdí, že vrabčáků - čimčaráků v přírodě ubývá.

K člověku však přilnul i náš každodenní průvodce *kos černý* /až do začátku 20.století velmi plachý lesní pták/ - jeho vlastní je mimo nejsevernější části celá Evropa. Teď na jaře, časně ráno ještě za tmy, můžeme slyšet melodický zpěv samečka sedícího na střeše, přes den šmejdícího v zahrádkách a vytahujícího ze země žížaly. V zimě bývá častým hostem vašich krmítek.

Nepřehlédnutelná je i *hrdlička zahradní* - ptačí přivandrovalec přebývající u člověka rovněž po celý rok. Její původní vlastní je Indie a jižní Čína. Dostává se do Malé Asie, kde se stala chráněným ptákem sultánů a vzácným korunovačním darem. Odtud se zabydluje na Balkáně a v roce 1943 je zaznamenán její výskyt i u nás. Rychle se množí /hnízdí až čtyřikrát do roka/ a nevádí jí ani krutá zima – proč z teplé Indie přešla do zimy, zůstává záhadou?

Z drobných ptačích druhů se do blízkosti lidí nastěhovaly také *sýkorky* /*sýkorka koňadra* a *modřinka*/ a ty bývají především denním hostem vašich zimních

krmítek. Dnes obývají celou Evropu, velkou část Asie i severní Afriku. Sýkorky patří k nejstarostlivějším rodičům ptačí říše – před vyvedením mláďat z hnízda přilétají s housenkami v zobáčku až 800 krát za den.

A tak bychom mohli pokračovat – to byli ti nejznámější, s nimiž se denně setkáváte.

K lidem má blízko rovněž častý návštěvník vašich krmítek a jeden z nejznámějších hostů vašich zahrad, rychlý letec /52 km/hod./, který však usedá i na vaši ruku a nechá se krmit - *pěnkava obecná*.

V blízkosti lidí, a to i přes zimu, se zdržuje *zvonek zelený*. S koňmi téměř zmizel i ze starovičských ulic a z těch nejrušnějších míst *chocholouš obecný* – zdrojem jeho potravy byl koňský trus /kobylenec/ a koník pana Františka Úlehly situaci zřejmě nezachránil.

Ze stálých ptáků jižní Moravy a okolí Staroviček připomínám ještě *strnada obecného* s jeho zvonivým zpěvem či čiperného, neposedného, v parku a zahradách žijícího, jednoho z nejmenších evropských ptáčků /váží jen 8 g/ - *střízlíka obecného*.

Z lesa do našich zahrad a krmítek zalétává mistr v rozlouskávání slunečnicových semínek *brhlík lesní*, společnost nám dělá i ptáček s neobyčejnou silou v zobáčku, umějící rozlousknout i tvrdé skořápky a pecky třešní či meruněk – *dlask thustozobý*, zrovna tak jako jeden z nejpeštěji zbarvených zpěvných ptáků, velmi opatrný zejména v době hnízdění, s hnízdem vždy pečlivě zamaskovaným a prozrazujícím se vlastně jen svým zpěvem – *stehlík obecný*.

Jste-li na procházce poblíž pole, kde se zrovna oře, můžete za pluhem vidět menší či větší hejna *racka chechtavého*, nad poli

už od února krouží jeden z nejhornějších evropských dravců *káně lesní*, na zemi číhající u hraboších nor.

Především v zimě můžete v parku či zahradách zahlédnout *hýla obecného* /nemají ho rádi sadaři, protože na jaře uštípuje pupeny ovocných stromů/, na krmítko občas zaletí i *žluna zelená*.

Nesmíme však zapomenout ani na našeho zimního hosta, Rumburaka – *havrana polního* /„naši havrani“ k nám s nastávající zimou přilétají od ruského Uralu a brzy na jaře se tam ve velkých hejnech vracejí/.

Jak již bylo vzpomenu, sociální život ptačí rodiny je velmi složitý – mnohé páry jsou spolu po celý život a to i mimo hnízdní dobu /čápi, labutě, ale např. i chocholouši/, ale i u mnohých ptáčků - zpěváčků se na hnízdě rok co rok scházejí stejní rodiče /vlastovky, špačci/, i když dobu od podzimního odletu na africká zimoviště až do jarního návratu třeba do starovičského hnízdiště tráví odděleně. Ani ptačí polygamie /nevěra/ není u ptáků, zejména hnízdících v koloniích, žádnou vzácností /pevné „manželské svazky“ nemají např. křepelky, kdy sameček žije s třemi křepelkami/.

V době hnízdění obývá každý ptačí pár vymezené území /hnízdní teritorium/, jehož velikost bývá různá – u drobných pěvců je to např. 50-70 m kolem hnízda. Když ptáčci obsadí své teritorium, vehementně to oznamují svému okolí intenzivním zpěvem.

Hnízdo si ptáčci staví poměrně rychle /několik dní/ - u malých ptáků staví hnízdo sama samička, u jiných zase jen sameček a samička hnízdo vystylá, někdy staví oba dva. Hned potom snáší samička vajíčka. Někteří ptáci hnízdí jedenkrát ročně, jiní

dvakrát, třikrát, vrabci, jak jsem již předeslal, až čtyřikrát. I doba sezení na vajíčkách je různá – u menších ptáčků v závislosti na teplotě prostředí je to rozpětí 12-15 dní, větší ptáčci zahřívají svá vajíčka 20-30 dní, někteří třeba až 80 dní. Po osamostatnění mladí ptáčci obvykle domov opustí a rodiče zůstávají věrni svému místu – zahnízdí tam třeba ještě v témže roce nebo se tam za rok vracejí, jak to znáte třeba u vlaštoviček.

Ne všechna ptačí mláďata se však dožijí svého prvního hnízdění – většina z nich z různých příčin zahyne ještě v roce, kdy se vylíhla /např. u sýkorky koňadry se dožije jara dalšího roku jen 13 procent mláďat, tj. jen každé sedmé, u rehka „kominíčka“ přežívá jen každé třetí ptáčátko/.

Jistě máte vyzorované, že někteří ptáčci vám létají nad hlavami, posedávají po stromech, po střeších, cvrlikají vám pro radost po celý rok a neopouštějí svá rodiště ani v zimním období – to jsou *ptáci stáli*.

Jiní ptáci opouštějí každoročně na sklonku léta a na podzim své domovy a odlétají /migrují/ třeba až do tisíce kilometrů od Staroviček vzdálených teplých krajín, nejčastěji na svá africká zimoviště – to jsou *ptáci tažní*.

Některým evropským ptákům stačí k přezimování mírná zima v jižní či jihozápadní Evropě, jiní letí přes Středozemní moře do severní Afriky, ti teplotněji zimují až pod rovníkem a „naše vlaštovičky“ odlétají dokonce až do jižní Afriky.

Někteří se od nás vydávají na dalekou cestu za teplem výlučně ve dne /vlastovky/, vám známý skřivánek začíná svou pouť vždy až po západu slunce a bez přestávky letí 4-5 hodin, což znamená, že urazí 150-200 km.

Jsou však i migranti noční /špaček, drozd, jiříčky.../. Ptáčci cestují většinou společně. Většina tažných ptáků se však musí na své cestě po dlouhém letu zastavit, odpočinout si, obnovit zásoby energie – k tomu slouží tzv. *odpočinková místa* /tu se ptáci zdrží a nabírají nové síly, od několika dní až po několik týdnů, u nás jsou takovým odpočinkovým místem pro vodní ptáky táhnoucí ze severu na jih lednické rybníky a novomlýnské nádrže pod Pálavou/.

Denně /případně v noci/ urazí ptáčci různou vzdálenost a rychlost jejich letu při tahu se liší podle druhů /např. špaček letí rychlostí 74 km/hod./. Ptáci migrující bez zastávky jsou spíše výjimkou než-li pravidlem /*ctie rákosní* letí 3 000 km nepřetržitě 3-4 dny/.

Aktivní mávání křídly vyžaduje velké množství energie. Právě ta nejmenší křídla jsou schopná největší míry manévrování a umožňují ptákům letět nejen dopředu, ale i zastavit se ve vzduchu, ba i couvat /u nás nežijící, nejmenší ptáček na světě *kolibřík*, vážící necelé dva gramy, mávne za vteřinu křídly až 40 krát/.

I techniky letu jsou rozmanité a z převážné části závisejí na hmotnosti ptáka, jakož i na velikosti a tvaru křídel, ba i na peří, s jehož pomocí ptáci řídí proudění vzduchu /dokonce lépe než-li letadlo/.

Obecně lze říct, že létání ve velké výšce /např. *husy indické* byly zaznamenány ve výšce až 9 000 m, u nás *kačeny divoké* 6 400 m, *rorys* 2 000 m/ může pro ptáky znamenat smrtelnou srážku s letadlem. Maximální možné výšky letu dosáhnou, jakmile klesne obsah kyslíku ve vzduchu a hustota vzduchu natolik, že jsou znemožněny normální tělesné pochody.

Opeřenci se musí na dalekou cestu i náležitě připravit – konec léta je obdobím, kdy si ukládají tukové zásoby, které jim poslouží jako zdroj energie během letu. Většinou také přepeřují /pelichají/ a procvičují výkonnost létacích

svalů /především ti, kteří poletí přes poušť či oceán a nebudou mít možnost během letu shánět potravu/.

Migrační trasy se vytvářejí po mnoho generací a nemění se jen tak, přičemž vhodná trasa mezi

hnízdíštěm a zimovištěm nemusí být právě ta nejkratší – někdy jsou v cestě překážky, které jsou nad možností táhnoucích ptáků /např. *čápi* se vyhýbají přeletu nad mořem, závažnou překážku představují i Pyreneje/.

Existují tři hlavní směry tahu:

1. ptáci letí přes západní Evropu a Pyrenejský poloostrov směrem k Gibraltar a přes „jen“ 13 km širokou mořskou úžinu dále do Afriky,
2. přes Itálii a Sicílii na tuniský mys Bon a dále do Afriky,
3. přes Balkánský poloostrov, Bospor, do Turecka a přes Arabský poloostrov do Afriky /tudy táhnou např. „naši čápi“/.

Jak známe či neznáme „posly jara“?

Špa ek obecný

„*Špaček přináší zprávu o jaru, vlaštovky jaro a teplé dny*“

Tento původně lesní pták mnohdy přilétá už koncem února. Zimuje v severní Africe, část i v jižní Evropě, kde dělá velké škody na olivách. Po vyhnízdění se spojují v početná hejna /velké podzimní hejno čítá až 100 000 špačků/ a navštěvují sady, zahrady, vinohrady. Ornitologové tvrdí, že jich ubývá, vinohradníkům se to však nezdá. Jsou to rychlí letci, nocují v rákosových porostech u lednických rybníků a v povodí Trkmanky. Odlétají až v říjnu.

Drozd zp vný

Statný, hlasitě zpívající pták, přilétající k nám začátkem března. Migruje v noci – jednoho, ještě chladného březnového rána nás upoutá nápadný flétnový zpěv oznamující, že samečkové se vrátili ze zimovišť v severní Africe /samičky se vracejí opožděně a vybírají si partnery už s hnízdním teritoriem/. Odlétají koncem září.

Konipas bílý

Jeho domovem je celá Evropa. Přilétá ze Středomoří v polovině března a odlétá až v listopadu. Rád se zdržuje v místech, kde se chová dobytek.

- *horský*

Štíhlý pták s nápadně dlouhým ocáskem, jímž stále potřásá, rovněž má rád dvorky s hnojišti.

- *lu ní*

Migruje zásadně v noci a na velké vzdálenosti – přes Saharu míří do Senegalu.

Linduška úhorná

I ze Staroviček a z okolí téměř zmizela. Přilétá ze severní Afriky koncem dubna, odlétá začátkem září.

- *lesní*

Zimuje až pod Saharou, můžeme ji vidět a slyšet zejména v Pouzdřanské stepi.

Krutihlav obecný

Dnes je už řídkým druhem. Ve druhé polovině dubna se v zahradách ze špiček stromů ozývá jeho jednotvárné, jakoby naříkavé volání. Opouští nás na přelomu srpna a září a zimuje od severní až po tropickou Afriku.

Bramboří ek hn dý

Přilétá k nám koncem dubna, loučí se v posledních srpnových dnech. Nejvíce se mu líbí ve vinohradech.

Ost ů lesní

Jeden z nejrychlejších dravců – dokáže polapit vlaštovku v letu /on sám letí až

180 km/hod./ . Přilétá koncem dubna. Mladí ostříži odlétají už koncem srpna, starší ptáci až v říjnu. Zimují ve východní a jižní Africe.

Lelek lesní

Ve Starovičkách ho nevidáme, žije v lese a také téměř vymizel. Koncem dubna přilétá do svých hnízdišť v doubravách u Dubňan. Odlétá začátkem září.

áp bílý

„Na svatého Řehoře čáp letí přes moře, žába hubu otevře, líný sedlák, který neoře“ /12. března/

Jak již bylo řečeno, naši „podpálavští čápi“ volí letovou trasu přes turecký Bospor. I u nich došlo k úbytku populace /do konce 80.let 20.století poklesla populace čápa bílého v Evropě o více než 50 procent/.

Při své cestě je závislý na teplých vzdušných proudech /při letu plachtí/, proto táhne jen ve dne a doba tahu je až dvouměsíční. Letí ve výšce 1 000 – 2 500 m, rychlostí necelých 50 km/hod., letí vždy v hejnech /až 500 čápů/. U nás hnízdí v lužních lesích, velká čapí kolonie se nachází u Mikulčic, poslední klasické hnízdo na stožáru /už ne na komíně/ můžeme vidět v Pouzdřanech. Člověka se nebojí, nikdy nehnízdí na zemi. Přilétá začátkem dubna a v srpnu odlétá do svého zimoviště v jižní Africe. Snáší 3-4 vejce – paní čáповá zasedne a pan čáp jí nosí potravu, děti pak krmí oba. I když je čapí manželství pevné, čapí rodiny spolu netáhnou /rodiče cestují dříve než mladí čápi/. „Kostel, škola a čápi“ – to bylo kdysi na vesnici cosi nedotknutelného. V lužních lesích u Strachotína, Milovic, Mušova, Věstonic, Nových Mlýnů je možné se setkat i s **ápem erným** /je mnohem plašší a neklape zobákem/.

Vlaštovka obecná

Každoročně přilétají začátkem dubna a veselým štěbetáním oznamují příchod jara. Jejich hlavním zimovištěm je jižní Afrika /vzdálenost 8 000 km/, zimují však i ve středoafrickém Kongu – táhnou pomalu přes Saharu, kde jich v písečných bouřích spousta zahyne a přes Středozemní moře /500- 600 km/. Ze skalnatých míst se přestěhovaly k lidem, kde našly vhodnější životní podmínky. Mistrně staví svá hnízda a nejraději se stěhují do stájí, chlévů či chodeb domů. Hnízdí dvakrát do roka /4-6 vajíček/, mladé vlaštovičky vylétnou z hnízda za 3 týdny.

Ornitologové u nás napočítali zhruba 500 000 párů vlaštovek – z rodičovského páru, který se vydá na cestu, se pravděpodobně vrátí jen jeden – úmrtnost je 50 procentní. „Panny Marie narození, vlaštoviček rozloučení“ /8. září/.

Početná hejna vlaštovek se však od nás zvedají až v polovině září, společně odpočívají a denně bez přestávky letí 100 – 300 km.

Vlaštovky, které úspěšně vyhnízdily, se vracejí do stejných míst, ba i do stejného hnízda /mladí ptáčci rovněž přilétají na jaře do kraje, kde se vylíhli/.

Ji i ka – se k nám vrací 14 dnů po vlaštovkách.

Rehek domácí

Lidově se mu říká „čermáček“ nebo „komíníček“ – sameček je jakoby proletěl komínem.

Vrací se k nám ze subsaharské Afriky začátkem dubna a vrzavě propěvuje na střeších či televizních anténách. Nevadí mu ani blízká přítomnost člověka, svému území je věrný a vrací se tam po celý svůj ptačí život. I on patří mezi velmi starostlivé rodiče a krmí a krmí... Odlétá koncem září.

Rorýs obecný

Pobývá u nás od května do začátku srpna, živí se výhradně hmyzem a jen jeho malý úbytek ho nutí brzy odlétnout do jižní Afriky. Za den při migraci urazí až 900 km, letí 160 km/hod. a spí v noci za letu /na zemi se vlastně ani neumí pohybovat, jen létá/.

Slavík obecný

„Slaviček začíná zpívat, až když se může napít rosy z březového listu“

Je to ptáček proslulý nádherným, zejména nočním zpěvem. Táhne vždy v noci a vrací se k nám v polovině dubna /nejdříve přiletí samečci/, koncem srpna odlétají do tropické Afriky – i ve Starovičkách ho můžeme spatřit především v místech s křovinami.

uhýk obecný

Patří do čeledi drobných pěvců, kteří, ač sami drobní, loví i malé ptáčky, savce, plazy, větší hmyz. Říká se mu „řezník“ – napichuje ulovenou kořist na trny keřů do zásoby. Vrací se začátkem května z tropické a jižní Afriky /je to pestře zbarvený ptáček/.

Lejsek šedý

Čilý ptáček, který je rád v blízkosti lidí, vidáme ho především v našich zahradách – přilétá ze zimovišť v Angole na přelomu dubna a května a odlétá už koncem srpna.

Budní ek menší

Jeden z prvních tažných ptáků – do našich zahrad, parků přilétá a zpívá tam už v polovině března. Hnízdo si buduje zásadně na zemi a dokonale je maskuje – na jih odlétá koncem srpna.

Sedmihlásek obecný

Po celý den ho slyšíme zpívat hlasitým, příjemným hlasem a při svém zpěvu často mění stanoviště /stromy, keře, větve.../.

Zvonohlík zahradní

Koncem března se do našich zahrad vrací z jižní Evropy a denně nám příjemně a švitořivě zpívá. Je hostem našich zahrad a míst se stromy – loučí se s námi až v říjnu.

Rákosník zp vný

Z východní Afriky k nám nachází cestu v polovině května, je známý svým zpěvem i za úplné tmy. Bývá vidět i slyšet i u malých vodních ploch – třeba „U luže“ či u „Podkovy“. Koncem srpna odlétá.

Před lety žil na Pálavě i **sokol st hovavý** /střemhlav dosahuje rychlosti až 280 km/hod./.

Vzpomínaná „Podkova“ je také místem výskytu **divokých ka en a led á ka**.

Při vycházce do starovičské přírody jistě narazíte na po celé Evropě rozšířenou **sojku** – velmi ostražitého ptáka po spatření člověka spustivšího halasný křik /najdete tu však třeba „sojčí pérko za klobúček...“/.

Jak mě ujistil starovičský myslivec Pavel Prát, sojek je v revíru dost. Horší je to s **bažanty** – těch je žalostně málo.

No a zdánlivě neobratný, podsaditý pták, při migraci překonávající poušť i moře, k nám se ze severní Afriky a Arabského poloostrova vracející koncem dubna a nabízející „**pět peněz, pět peněz**“ – **k epelka polní** vymizela z našeho regionu úplně.

Zvláště Vy, především dětští čtenáři tohoto povídání o ptáčkách, nekráčejte nevšimavě životem. Zajděte si třeba do starovičského parku s jeho keři, modřínou, smrky, borovicemi, zeravy, vzrostlými břízami, projděte se Dědinou, silnicí na Šakvice s jejími lipami, zastavte se před zahrádkami u „objížďky“ či u Malinkova humna pod kostelem – tam všude se ptáci shromažďují.

Posaďte se na chvíli v úkrytu s dalekohledem u ptačího hnízda či postůjte třeba i pod dráty, na nichž se na přelomu léta a podzimu před odletem houfují vlaštovičky a poznáte aspoň malou část složitého a bohatého života těchto tvorečků.

Jsou nedílnou součástí i starovičské přírody a rozdávají se každému, kdo dokáže přírodu vnímat otevřenýma očima a otevřeným srdcem - jsou to naši starovičští ptácci - zpěváčci.

Obecně hodně zničená příroda ptáčkům neprospívá – na místech, kde kdysi byli běžní, se dnes už s nimi nepotkáme. Proto je chraňme a vytvářejme jim nové domovy – takovým se jistě stane, za pár let až vzrostou stromy, i v březnu osázená lokalita Tálky.

Jižní Morava a i Starovičky jsou a budou plně ptačího zpěvu – jen ho umět poslouchat!

Pokud byste chtěli ptáčky - zpěváčky jižní Moravy poznat skutečně blíže, pak doporučuji DVD:

„Obrazový a zvukový atlas ptáků jižní Moravy“ /2. vydání/, což je interaktivní kombinace fotografií, hlasů a popisu 120 ptačích druhů jižní Moravy – umožní vám naučit se v přírodě a ve vašich zahradách rozeznávat jejich zpěv a najít je v jejich obvyklém prostředí /375 Kč, Knihkupectví Academia, nám. Svobody 13, Brno/.

Především, ale nejen, starovičským školáčkům a mateřinkám na jaře 2012

PhDr. Ladislav Valihrač

Špaček obecný

Drozd zpěvný

Konipas Bílý

Linduška úhorná

Zvonohlík zahradní

Krutihlav obecný

Lejsek šedý

Bramborníček hnědý

Ostříž lesní

Budníček menší

Sedmihlásek obecný

Čáp bílý

Rehek domácí

Vlaštovka obecná

Rorýs obecný

Slavík obecný

Žuhýk obecný